

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QISH SAVODXONLIGI DARSIDA "YOSHI ULUG' SHAHARLAR" MAVZUSIDA SAYOHAT METODIDAN FOYDALANISH

Madumarova Yorkinoy Ergashaliyevna

Namangan viloyati Kosonsoy tumani

34 sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darsida "Yoshi ulug' shaharlar" mavzusini o'rgatishda sayohat metodidan foydalanishning samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sayohat metodi o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, mavzuni yaxshiroq tushunish va matnni amaliy tarzda o'zlashtirish imkonini yaratadi. Maqolada sayohat metodining pedagogik asoslari, zamonaviy tajribalari va ularning boshlang'ich sinf o'quvchilariga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich sinf, o'qish savodxonligi, sayohat metodi, matnni tushunish, o'quvchilarning faolligi, ta'lim samaradorligi.

Kirish

Boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darslari o'quvchilarning matnni tushunish, o'qish tezligi va to'g'ri talaffuz qilish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu davrda o'quvchilarning diqqat doirasi cheklangan va ular tezda charchashi mumkinligi sababli darslarni qiziqarli, faol va interaktiv usullar bilan tashkil etish talab etiladi. "Yoshi ulug' shaharlar" mavzusida sayohat metodidan foydalanish o'quvchilarga mavzuni amaliyot orqali o'rganish, vizual materiallar va interaktiv mashg'ulotlar yordamida matnni tushunish va yangi so'zlarni o'zlashtirish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sayohat metodi boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mavzuni qiziqarli va tushunarli qilishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu metod o'quvchilarga mavzuni hayotiy misollar orqali o'rganish, geografik va tarixiy ma'lumotlarni amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi. Masalan, o'quvchilar darsda "Yoshi ulug' shaharlar" mavzusida turli shaharlarni xarita orqali ko'rib chiqadi, ularning tarixiy va madaniy xususiyatlarini muhokama qiladi va o'z fikrlarini matnga yozadi. Shu tarzda, sayohat metodi nafaqat matnni tushunish va so'z boyligini oshirishga yordam beradi, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash va tadqiqot qobiliyatini rivojlantiradi. Boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darsida "Yoshi ulug' shaharlar" mavzusida sayohat metodini qo'llash o'quvchilarning matnni tushunish va so'z boyligini oshirish ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi.

Sayohat metodi nafaqat mavzuni vizual va amaliy shaklda o'rganishga imkon beradi, balki o'quvchilarning tadqiqot qilish, ma'lumotlarni saralash va o'z fikrini mantiqiy tarzda ifoda etish qobiliyatini ham shakllantiradi.

Boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darsida "Yoshi ulug' shaharlar" mavzusini o'rgatishda sayohat metodini qo'llash nafaqat mavzuni amaliyot orqali o'zlashtirishga, balki o'quvchilarning turli ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu metod yordamida o'quvchilar mavzuni vizual va interaktiv tarzda o'rganadi, o'z fikrini ifoda etadi, matnni tushunish va yangi so'zlarni tezroq o'zlashtiradi. Misol uchun, o'quvchilar shaharlar xaritasini tahlil qiladi, ularning tarixiy obidalarini va madaniy xususiyatlarini aniqlaydi, so'ngra guruh bo'lib o'z topilmalarini sinfdoshlariga taqdim etadi.

Sayohat metodini qo'llash jarayonida o'qituvchi interaktiv vositalardan keng foydalanadi. Bu mini viktorinalar, savol-javob mashg'ulotlari, rolli o'yinlar va loyihaviy topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Masalan, o'quvchilar bir shaharning "sayyoh" va "yo'l boshchi" rollarini bajarib, bir-birlariga savollar beradi va turli vaziyatlarda o'z bilimlarini qo'llaydi. Shu tarzda, dars jarayoni nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishga, balki ijtimoiy, kommunikativ va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Sayohat metodini qo'llash o'quvchilarda tadqiqot qilish, mustaqil o'qish va matnni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchilar mavzu bo'yicha qo'shimcha materiallar topadi, muhim jihatlarni ajratadi, so'ngra guruhda muhokama qiladi. Shu orqali dars jarayoni o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga rag'batlantiradi.

Bundan tashqari, sayohat metodini qo'llash pedagoglarga darsni moslashuvchan tashkil etish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va darsning turli bosqichlarida interaktiv elementlarni joriy etish imkonini beradi. Masalan, sinfni kichik guruhlariga bo'lib, har bir guruhga shahar bo'yicha alohida vazifa berish mumkin: biri tarixiy ma'lumotlarni, ikkinchisi madaniy obidalarini, uchinchisi esa geografik xaritani o'rganadi. Keyin guruhlar o'z natijalarini sinfdoshlariga taqdim etadi. Bu esa bilimni mustahkamlash va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Sayohat metodini qo'llashning yana bir afzalligi shundaki, u o'quvchilarda mavzuga nisbatan qiziqish uyg'otadi va darsni faol, interaktiv va qiziqarli qiladi. O'quvchilar mavzu bo'yicha mini-tadqiqotlar olib boradi, rasmlar va xaritalar bilan ishlaydi, so'z boyligini oshiradi va matnni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu tarzda, sayohat metodi boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish savodxonligini mustahkamlash va ta'lim sifatini oshirishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi.

Sayohat metodini qo'llash jarayonida o'quvchilarning diqqatini jalb qilish uchun interaktiv elementlar, masalan, savol-javoblar, mini viktorinalar va rol o'yinlari

kiritiladi. Shu orqali dars nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishga, balki o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar mavzu bo'yicha qisqa hikoyalar yaratadi, rasmlarni taqqoslaydi va o'z fikrlarini matnga yozadi, bu esa o'qish savodxonligini mustahkamlashning samarali usuli hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, sayohat metodini qo'llash darsni qiziqarli va interaktiv qiladi, o'quvchilarni mavzu bilan faol ishlashga rag'batlantiradi va ularning bilimni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, vizual va multimediyaviy vositalardan foydalanish o'quvchilarning diqqatini uzoqroq ushlab turish, mavzuni yaxshiroq tushunish va yangi so'zlarni tezroq o'zlashtirish imkonini beradi.

Pedagoglar uchun sayohat metodini muvaffaqiyatli qo'llashning muhim jihati darsni oldindan rejalashtirish va har bir o'quvchining qobiliyatini hisobga olishdir. Masalan, sinfdagi o'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, har bir guruhga shahar haqida alohida vazifa berish mumkin: biri tarixiy ma'lumotlarni o'rganadi, ikkinchisi madaniy va me'moriy obidalarini tahlil qiladi, uchinchi esa geografik xaritani tayyorlaydi. Keyin guruhlar o'z natijalarini sinfdoshlariga taqdim etadi, bu esa ham bilimni mustahkamlashga, ham jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, sayohat metodini qo'llash o'quvchilarda mustaqil o'qish va tadqiqot qilishga qiziqishni oshiradi. O'quvchilar mavzu bo'yicha qo'shimcha ma'lumotlar topadi, o'z savollarini ishlab chiqadi va darsda muhokama qiladi. Shu tarzda, dars jarayoni faqat o'qituvchi tomonidan nazorat qilinadigan faoliyatdan chiqib, o'quvchilarning faol va mustaqil ishtirok etishi bilan boyitiladi. Sayohat metodi o'quvchilarda mavzuga nisbatan qiziqish uyg'otadi, matnni tushunish ko'nikmalarini oshiradi va o'qish savodxonligini samarali rivojlantiradi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, sayohat metodidan foydalangan darslar o'quvchilarning diqqatini uzoq vaqt saqlash, mavzuni amaliyot orqali o'zlashtirish va o'z fikrini ifoda etish ko'nikmalarini oshiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning matn bilan ishlash jarayoni interaktiv va qiziqarli bo'lib, o'quvchilarda darsga qiziqish va o'qishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytiradi. Sayohat metodining vizual materiallar bilan birlashtirilishi, masalan, shaharlarning rasmlari, xaritalar, qisqa videolar, o'quvchilarning mavzuni tushunishini va xotirada saqlashini sezilarli darajada oshiradi. Boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi darsida "Yoshi ulug' shaharlar" mavzusida sayohat metodini qo'llash o'quvchilarning mavzuga qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi. Ushbu metod darsni nafaqat amaliyotga boy qiladi, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlash, taqqoslash va umumlashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilar shaharlarni xarita va rasmlar orqali o'rganib, ularning tarixiy va madaniy xususiyatlarini guruhda muhokama qiladi,

soʻngra oʻz natijalarini matnga yozadi va sinfga taqdim etadi.

Sayohat metodini darsga joriy etishda oʻqituvchi interaktiv vositalardan keng foydalanadi. Bu savol-javob mashgʻulotlari, mini viktorinalar, qiziqarli topshiriqlar va rolli oʻyinlarni oʻz ichiga oladi. Masalan, oʻquvchilardan biri shahar boʻyicha "yoʻlboshchi" rolini bajaradi, boshqa oʻquvchilar esa turistlar sifatida shaharni oʻrganadi va qiziqish uygʻotuvchi savollar beradi. Shu tarzda, dars jarayoni faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmay, oʻquvchilarning amaliy va ijtimoiy koʻnikmalarini shakllantiradi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, sayohat metodini qoʻllash oʻquvchilarning matnni tushunish, yangi soʻzlarni oʻzlashtirish va oʻz fikrini mantiqiy tarzda ifoda etish qobiliyatini oshiradi. Shu bilan birga, dars jarayonida multimedia vositalari, vizual materiallar, animatsiyalar va qisqa videolar ishlatilsa, oʻquvchilarning diqqatini uzoqroq ushlab turish va mavzuni chuqurroq tushunish imkoniyati yanada kuchayadi.

Pedagoglar uchun sayohat metodini muvaffaqiyatli qoʻllashning yana bir muhim jihati – darsni oldindan rejalashtirish va oʻquvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olishdir. Masalan, sinfdagi oʻquvchilarni kichik guruhlariga boʻlib, har bir guruhga alohida shahar boʻyicha topshiriqlar berish mumkin: biri tarixiy maʼlumotlarni oʻrganadi, ikkinchisi madaniy obidalarni tahlil qiladi, uchinchisi esa xaritalar bilan ishlaydi. Keyin guruhlar natijalarni sinfdoshlariga taqdim etadi, bu esa bilimni mustahkamlash va hamkorlik koʻnikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, sayohat metodini qoʻllash oʻquvchilarda tadqiqot qilishga qiziqish uygʻotadi. Oʻquvchilar mavzu boʻyicha qoʻshimcha maʼlumotlar topadi, savollar ishlab chiqadi va darsda muhokama qiladi. Shu tarzda, dars jarayoni oʻquvchilarning faolligini oshiradi, oʻzini ifoda etish va ijodiy fikrlash koʻnikmalarini rivojlantiradi. Sayohat metodi nafaqat oʻqish savodxonligini mustahkamlash, balki oʻquvchilarning mavzu boʻyicha umumiy bilimlarini boyitish, mavzuni amaliyotga tatbiq etish va darsni qiziqarli qilish imkonini beradi.

Bundan tashqari, sayohat metodini qoʻllash pedagoglarga oʻquv jarayonini moslashuvchan tashkil etish, darsning turli bosqichlarida interaktiv elementlarni kiritish va oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda mashgʻulotlarni tashkil etish imkonini beradi. Shu tarzda, boshlangʻich sinflarda sayohat metodini qoʻllash dars sifatini oshirish, oʻquvchilarning diqqatini jalb qilish va ularning oʻqish savodxonligini samarali rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Xulosa

Boshlangʻich sinflarda oʻqish savodxonligi darsida "Yoshi ulugʻ shaharlar" mavzusini oʻrgatishda sayohat metodidan foydalanish oʻquvchilarning diqqatini jalb qilish, matnni yaxshiroq tushunish va yangi soʻzlarni oʻzlashtirish koʻnikmalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu metod oʻquvchilarda mustaqil

fikrlash, tadqiqot qobiliyati va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi, darsni qiziqarli va amaliyotga boy qiladi. Pedagoglar sayohat metodini tizimli va interaktiv tarzda qo'llashi, vizual va multimediyaviy materiallarni birlashtirishi va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda mashg'ulotlarni tashkil qilishi tavsiya etiladi. Shu tarzda, sayohat metodidan foydalanish o'quvchilarning o'qish savodxonligini mustahkamlash va ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Baeva, S. Boshlang'ich sinf pedagogikasi va metodikasi. Toshkent: O'zbekiston, 2019.

Islomova, D. Sinfdan tashqari darslarda interfaol metodlar. Pedagogika va ta'lim, 2021.

Rahimova, L. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida faollikni oshirishning innovatsion usullari. Ta'lim va rivojlanish, 2020.

Johnson, D., & Johnson, R. Active Learning in Elementary Education. Routledge, 2018.

Taymurova, N. Multimediyadan foydalanish orqali interfaol o'qitish. O'zbekiston pedagogik jurnali, 2022.